

PROPOZYCJE „ETHOSU”

Ks. Jan Dyduch, *Kardynał Karol Wojtyła w służbie Kościołowi powszechnemu. Udział w pracach Kurii Rzymskiej i Synodów Biskupich*, Kraków 1998, ss. 217, Wydawnictwo św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej.

Kardynał Karol Wojtyła, który na Stolicę św. Piotra w Rzymie przybył „z dalekiego kraju”, nie był w Kurii Rzymskiej osobą nieznaną. Począwszy od nominowania go kardynałem w czerwcu 1967 roku brał aktywny udział w pracach poszczególnych dykasterii Kurii Rzymskiej. Przedtem zaś był Sobór Watykański II, w którym arcybiskup Krakowa w sposób niezwykle twórczy zaznaczył swą obecność. Wszak to o nim właśnie o. Yves Congar, jeden z głównych ekspertów Soboru zapisał uwagę w swym dzienniku, iż jego wystąpienia charakteryzuje ogromna siła i przenikliwość. Z pewnością udział w Soborze zdecydował o powierzaniu mu różnych zadań przez papieża Pawła VI. Jak zauważa ks. Jan Dyduch, był to okres intensywnej posługi Kościołowi powszechnemu i bezpośrednie przygotowanie do posługi Piotrowej.

Udział kardynała Karola Wojtyły w pracach Kurii Rzymskiej oraz w Synodach Biskupów był ściśle związany z realizacją wskazań Soboru. Była to zatem – obok realizacji Soboru w Archidiecezji Krakowskiej – druga forma „spłaty długu” wobec Vaticanum II. Książka ks. Dyducha przedstawia nam bogatą dokumentację tej pracy. Możemy w niej prześledzić udział arcybiskupa Krakowa w pracach związanych z reformą Kurii Rzymskiej, prowadzonej konsekwentnie przez Pawła VI, zwłaszcza zaś jego prace nad kształtowaniem zadań i struktur Rady Świeckich, prace w Kongregacji do Spraw Duchowieństwa, Kongregacji Sakramentów i Kultu Bożego, Kongregacji Wychowania Katolickiego (tu Kardynał szczególnie troszczył się o uczelnie katolickie w Polsce). Omówieniu powyższych form aktywności kardynała Wojtyły poświęcona jest pierwsza część książki.

Część druga dotyczy jego udziału w pracach poszczególnych Synodów Biskupów, będących formą realizacji zasady kolegialności biskupów. Począwszy od

1967 roku uczestniczył on w pięciu kolejnych Synodach poświęconych między innymi takim zagadnieniom, jak odnowa kapłaństwa służebnego, ewangelizacja (jej owocem była słynna i wciąż aktualna adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*) i katechizacja (adhortację związaną z tym Synodem ogłosił w 1979 roku już Jan Paweł II). W 1971 roku kardynał Karol Wojtyła został wybrany do Rady Sekretariatu Synodu, a w latach następnych wybór ten był ponawiany. Do czasu powołania na stolicę św. Piotra był aktywnym członkiem kilku dykasterii Kurii Rzymskiej.

Książka ks. Dyducha ma charakter dokumentacyjny, ale trzeba mieć świadomość, że z opisaną w niej działalnością wiązała się filozoficzno-teologiczna i pastoralna refleksja Kardynała. Dziś, gdy wiele się mówi o sytuacji polskiej teologii, gdy dochodzi do głosu młode pokolenie teologów („dzieci Soboru”), zbyt rzadko sięga się do pism Karola Wojtyły dotyczących Soboru i posoborowej odnowy Kościoła. Szkoda, bo ktoś, kto to uczyni, przekona się o wielkiej wnikliwości ich autora oraz skonstatuje, że doktrynalna i pastoralna linia Jana Pawła II jest konsekwentną kontynuacją linii Karola Wojtyły – uczestnika Soboru i Synodów Biskupów. Może książka ks. Jana Dyducha spowoduje większe zainteresowanie teologicznym i pastoralnym dorobkiem Arcybiskupa krakowskiego. Zwłaszcza, że sam Jan Paweł II podkreśla, iż przygotowanie do Jubileuszu Roku 2000 polega na konsekwentnym wcielaniu w życie Kościoła nauki Soboru Watykańskiego II.

C.R.

Ks. Janusz Nagórny, *Posłannictwo chrześcijan w świecie*, t. 1, *Świat i wspólnota*, Lublin 1997, ss. 440, RW KUL.

„W świecie, ale nie ze świata” – w tej zwięzłej formule tradycja chrześcijańska określała stosunek uczniów Chrystusa do świata doczesnego i jego spraw. Oznaczało to, że chrześcijanin, mając świadomość swego pozaziemskiego przeznaczenia, nie odcina się od świata, w którym żyje, lecz stara się wnosić do niego wartości ewangeliczne, przepajając nimi różne dziedziny życia ziemskiego.

Prezentowana tu książka ks. prof. Janusza Nagórnego, kierownika Katedry Teologii Moralnej KUL, jest w pewnym sensie próbą pokazania, co przypomniana wyżej formuła oznacza dla współczesnych chrześcijan. W ten sposób praca ta wpisuje się również w jeden z ważnych wątków nauczania Jana Pawła II, który wielokrotnie w swych dokumentach i przemówieniach wzywa wiernych – przede wszystkim katolików świeckich – do podejmowania odpowiedzialności za sprawy publiczne.

Książka *Posłannictwo chrześcijan w świecie* stanowi pierwszą część zaplanowanego na kilka tomów dzieła, którego celem jest całościowe przedstawienie stosunku chrześcijan do świata. Tom pierwszy jest poświęcony zasadom ogólnym, następne zaś będą omawiały konkretne wymiary obecności chrześcijan w świecie: politykę, gospodarkę i kulturę. W tomie pierwszym Autor przed-

stawia chrześcijańską wizję wspólnoty międzyludzkiej opartej na zasadzie miłości i sprawiedliwości. Dwa osobne rozdziały poświęcone są prawdzie i wolności jako nierozłącznym fundamentom życia społecznego.

J.M.

Zygmunt Kubiak, *Brewiarz Europejczyka*, Warszawa 1998, wyd. II, ss. 258, Wydawnictwo Więź.

Zbiór esejów Zygmunta Kubiaka, znakomitego tłumacza i znawcy kultury antycznej, obsypany już pochwałami i nagrodami (m.in. otrzymał Nagrodę Wielką Fundacji Kultury), jest książką dziwną i zaskakującą. Czytając poszczególne teksty nie sposób zwalczyć ambiwalencji uczuć oscylującej od zachwytu do niedowierzania co do tożsamości autora.

Zachwyty budzą kunszt pisarski i mądrość emanujące z esejów poświęconych kulturze klasycznej, istocie i głębi poezji oraz języka. Podziw towarzyszy lekturze także wtedy, gdy Kubiak pisze o swoich umiłowanych twórcach: św. Augustynie, Horacym, Wergiliuszu, Kochanowskim, Klemensie Janicjuszu, Mickiewiczu czy Kawafisie. Charakterystyka „ducha greckiego” (piękno, samoświadomość nieuchronności cierpienia, życie bez złudzeń i „cnota obojętności”) uderza przenikliwością i każe odkrywać nas jako wnuków tamtej kultury. Prawdziwą (niemal erotyczną) moc poezji ukazuje esej *Safo*, a w innym, zatytułowanym *Izolacja czy siła?*, niezwykle trafne przykłady i subtelna analiza prowadzą do odsłonięcia istoty naszego ojczystego języka. Na pierwszym miejscu w tym rzędzie należy jednak postawić tekst *Momentum intelligentiae*, w którym na niespełna czterech stronach przerzucona zostaje olśniewająca paralela mistyczna pomiędzy jedną z ostatnich rozmów Augustyna z matką Moniką a wierszem George’a Herberta *Modlitwa*.

Dotkliwie zaskakujące w tym kontekście stają się te teksty lub ich fragmenty, kiedy tok lektury załamuje się i zmusza nie dowierzającego własnym oczom czytelnika do repetycji sensu. Radykalność uogólnień (np. co do niezmienności historii) i łatwość przechodzenia od skrajnego optymizmu (co do ustroju totalitarnego, „który na naszych oczach do cna się spalił”, s. 198) do „czarnego” pesymizmu (w eseju tytułowym) nie przystają do pełnego umiaru dyskursu o klasycznych wartościach. Podobnie razi swoją pochopnością dwukrotnie (na s. 15 i 71) wyrażone przekonanie o ostatecznej falsyfikacji tezy F. Fukuyamy o „końcu historii”. Od strony stylu czwarta część książki (*Apokryfy*) odbiega daleko od zazwyczaj eleganckiego i ujmującego harmonią owocu pióra Zygmunta Kubiaka.

Brewiarz Europejczyka wzięty w aspekcie owej nierówności stylu i treści okazuje się być książką w pewnym sensie t y p i c z n ą. Obrazuje mianowicie typ samoświadomości Europejczyka. Lecz nie Europejczyka w ogóle, a tego, który jest stroną w kilkuletnim już polskim sporze pomiędzy „Europejczykami” i „nie-Europejczykami”. To typ związany z takimi cechami, jak kult

wolności i tolerancji, estetyzacja życia, czerpanie pobudzeń egzystencjalnych z podróży i literatury oraz skłonność do ideologizacji rzeczy zgoła subiektywnych. Uchwycenie postaci mentalnej takiego Europejczyka z całym jej splendorem i wdziękiem, ale także z całą przesadą, tendencjami do skrajności i brakiem przywiązania do obiektywizmu – oto jedna z korzyści wyniesionych z przeczytania tego zbioru.

W.Ch.

Ziarno czynu. Refleksje po V Pielgrzymce Jana Pawła II do Ojczyzny, red. ks. Franciszek Kampka, Kraków 1998, ss. 251, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy.

W październiku ubiegłego roku, po kilkuletniej przerwie wznowiono Zjazdy Wykładowców Katolickiej Nauki Społecznej. Ubiegłoroczny zjazd w Zakopanem zatytułowany „Nauczanie społeczne Kościoła a polska codzienność” nawiązywał z jednej strony do różnych aspektów toczących się w naszym kraju przemian społeczno-gospodarczych i politycznych, silnie sprzężonych z codziennymi postawami Polaków, z drugiej zaś jego uczestnicy starali się na polską rzeczywistość patrzeć w świetle społeczno-moralnego nauczania Jana Pawła II, przekazanego podczas ostatniej pielgrzymki Papieża do ojczyzny. Książka *Ziarno czynu*, która powstała w oparciu o przedstawione na zjeździe referaty, stanowi swoisty komentarz przedstawicieli katolickiej nauki społecznej w Polsce do papieskiej pielgrzymki roku 1997.

Zamieszczone w tej pozycji teksty omawiają między innymi takie zagadnienia, jak: zasady i warunki prowadzenia dialogu społeczno-politycznego w demokracji (Andrzej Szostek), Kościół wobec procesu integracji europejskiej (Helmut Juros), udział społeczeństwa w przemianach demokratycznych w Polsce (Maciej Zięba), podstawy zaangażowania społecznego katolików (F. Kampka), przemiany wartości w społeczeństwie polskim (Janusz Mariański). Dołączono również artykuły będące wprost komentarzami do różnych wątków pielgrzymki Jana Pawła II. Wśród autorów są: Elżbieta Wolicka, abp Henryk Muszyński, abp Józef Życiński i ks. Jarosław Merecki.

„Miłować prawdą i czynem” – tak redaktor książki oraz jej współautorzy odczytali istotę przesłania Jana Pawła II skierowanego do Polaków budujących dzień po dniu, nie bez trudności i wyrzeczeń, podstawy swej pomyślnej przyszłości w demokratycznym i suwerennym państwie. W czerwcu bieżącego roku odbył się kolejny Zjazd Wykładowców Katolickiej Nauki Społecznej. Miejmy nadzieję, że zjazdy oraz będąca ich owocem seria publikacji, rozpoczęta tomem *Ziarno czynu*, przyczynią się do właściwej formacji duchownych oraz ludzi świeckich, którzy w swej codziennej pracy i zaangażowaniu mają być dla swych bliźnich wiarygodnymi świadkami Ewangelii.

C.R.